

IDEGEN AZ IDEGENEK KÖZÖTT

SZKC_212_10

A MENEKÜLTEK HELYZETÉRŐL

A modul szerzője:
Tomory Ibolya – Takács Katalin

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	18 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Felhívni a figyelmet arra, hogy milyen tényezők befolyásolják saját lehetőségeinket és egy menekült gyerek, fiatal lehetőségeit; rámutatni a fogadó országokban megélt problémákra; megérteni, hogy a menekült helyzet a saját kultúra megtartásában és napi megélésében is korlátozhatja az egyént; a személyes szolidaritás, a társadalmi szolidaritás jelentőségének megvilágítása.
A modul tartalma	Táborokról és menekülttáborokról alkotott képzetek, menekültek gondjai, hétköznapi és jövőjük, lehetőségeik – álmok és a valóság kényszerei
Megelőző tapasztalat	Háborús helyzetek és különböző konfliktusok a világban; kivándorlás, kényszerű áttelepülés
Ajánlott továbbhaladási irány	A jelenkor eseményei, a világ válsággócai, a menekültprobléma időszerű kérdései
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Személyes kompetencia: nyitottság Kognitív kompetencia: önálló véleményalkotás, lényeglátás, összefüggések kezelése Szociális kompetencia: empátia, tolerancia, segítőkészség, előítélet-mentes gondolkodás
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: társadalomismeret, osztályfőnöki óra Modulokhoz: <i>A világ gyermekei 3.: Tudod, hogy ki készítette?</i> (szkc208_10); <i>A világ gyermekei 4.: Mi az ára egy gyermeknek?</i> (szkc210_10); <i>Ki az ombudsman?</i> (szkc210_09)

Támogató rendszer	Járainé Komlódi Magda: <i>Legendás növények</i> . Gondolat. Budapest, 1987; <i>Magyar Értelmező Kéziszótár</i> . Akadémiai Kiadó. Budapest, 1978; ENSZ Menekültügyi Főbiztossága jelentései, statisztikái, 1999–2004; <i>Oltalomkeresők</i> . A Menedék Egyesület hírlevele a nemzetközi migrációról, 1997. október, 2005. szeptember, október, november, 2006. január; Refugees. UNHCR. Oxford, 2000/3, 2004/2, 2006/2
--------------------------	---

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A téma erősen igényli a pedagógus érzékenységét, toleráns magatartását, és ha esetleg külföldi vagy menekült tanuló is van az osztályban, iskolában, még inkább nagy tapintattal kell kezelni. Feltétlenül gondolja át és vegye figyelembe, hogy a családi kapcsolatok, a belső viszonyok, az aktuális szociális helyzet is erősen meghatározza a gyerekek téma iránti érzékenységét. Ha a különböző élethelyzetekre, kényszerűségekre összpontosítunk, akkor könnyebb kikerülni azokat a csapdákat, amelyekbe óhatatlanul beleléphetünk a menekült témával kapcsolatban. Amennyiben ellenséges érzelmek jelennek meg a gyakorlat közben, a tanárnak nem lehet szó nélkül elmennie emellett, hanem fontos rászánni az időt, és tisztázni, hogy milyen vélemény mire épül, mit, mire alapozhatunk, és milyen információk, tapasztalatok alapján ítélünk meg másokat. Segítségünkre lehet, ha a probléma emberi oldalát is megértetjük, hogy itt nem egyszerű betolakodásról vagy gazdasági kérdésről van szó. Érdeemes hivatkozni a nagyszámú külföldön élő magyarra, akik ugyanúgy bevándorlók, menekültek voltak, ahogyan most mások érkeznek hozzánk vagy más országokba.

Figyelemmel kell kísérni a történéseket, nehogy valakit megbántsanak vagy megsértsenek a tanulók. Fel kell hívni a tanulók figyelmét az egymás iránti tapintatra, megértésre, empátiára. Az élményszerű feldolgozás és az értékelés is ezt a célt szolgálja.

A MODUL MELLÉKLETEI

Tanári mellékletek

- P1 Rávezető, segítő kérdések
- P2 Fontos felismerés és kérdések

Tanulói mellékletek

- D1 Fotók nyári táborokról (d2)
- D2 Fotók menekülttáborokról (d2)
- D3 Menekültek utazása (d2)
- D4 Részlet egy menekült naplójából (d1)
- D5 Szempontok a naplórészlethez (d1)
- D6 Szempontok a csoportbeszélgetéshez (d2)
- D7 Kérdések egy menekült naplójához (d2)
- D8 Menekültek a statisztikák tükrében (d2)

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Tábori élményeink					
A	A tanulók összegyűjtik és megosztják egymással korábbi táborozási élményeiket. Felidézik a tábor házirendjét, milyen szabályok szerint éltek ott stb. A tanár rávezető kérdésekkel segíti őket. 20 perc	Előzetes ismeretek, élmények felidézése	Egész osztály együtt – irányított beszélgetés		P1 (Rávezető, segítő kérdések)
B	Kiscsoportok alakulnak. A diákok megbeszélnek, szeretnek-e utazni, miért jó utazni, felidéznek kapcsolódó élményeiket és ezek pozitívumait; szépségeit kifejező szavakat, jelzőket gyűjtenek. A jelzőket lejegyzik, majd felolvassák a többi csoportnak. A tanár a tábla egyik felére feljegyezi a jelzőket, fogalmakat „Élmények” címmel. 20 perc	Előzetes ismeretek, élmények felidézése	Csoportmunka – megbeszélés Egész osztály együtt – bemutatás		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Egy másféle tábor...					
A	<p>Kiscsoportok alakulnak. A tanulók ifjúsági táborigotókból kiindulva felidéznek emlékeiket. Ezután menekülttáborokban készült fotókat kapnak. Elképzelik a mindennapokat a kétféle táborban. Egy írónok lejegyzi a csoport elképzéléseit, majd a csoportok megosztják egymással gondolataikat.</p> <p style="text-align: right;">30 perc</p>	<p>Együttműködés Empátia</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés</p> <p>Kooperatív tanulás – csoportforgó</p>	<p>D1 (Fotók nyári táborokról)</p> <p>D2 (Fotók menekülttáborokról)</p>	
B	<p>A tanulók csoportokban menekültek utazásáról készült fotókat tanulmányoznak. Amennyiben van lehetőség, kereshetnek további képeket, információkat az interneten, amelyekkel kiegészítik munkájukat, vagy használhatják saját tapasztalataikat: konkrét eseteket idézhetnek fel, amelyeket ismernek. Minél színesebb, sokrétűbb információt tartalmazó ismertető összeállítására törekedjenek. Megfogalmazzák, mit sugallnak nekik a menekültek élethelyzetét bemutató képek. Kis ismertető lapokat készítenek a fotók mellé írt rövid szövegekkel, majd felrakják ezeket a táblára vagy a falra. Megnézik egymás munkáit, és kérdéseket tehetnek fel egymásnak.</p> <p style="text-align: right;">35 perc</p>	<p>Empátia Rendszerezés Együttműködés</p>	<p>Csoportmunka – plakkkészítés</p>	<p>D2 (Fotók menekülttáborokról)</p> <p>D3 (Menekültek utazása)</p>	<p>P2 (Fontos felismerés és kérdések)</p>

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b Egy menekült szemével; jogok és lehetőségek					
A	<p>A tanulók a tanár által kiosztott két szempont szerint részletet olvasnak egy menekült naplójából. Mindenki végiggondolja, elképzei a menekült helyzetét a kapott szempont alapján, azonosulni próbál vele, megpróbálja felvenni szerepét. Ezután az egyforma szempontot kapók 6 fős csoportokban megbeszélik, egyeztetik gondolataikat. Lejegyzik a megbeszélteket. A kétféle szempontot kapók egyeztetik gondolataikat.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Empátia Problémaazonosítás</p>	<p>Önálló munka – olvasás Csoportmunka – megbeszélés</p>	<p>D4 (Részlet egy menekült naplójából) D5 (Szempontok a naplórészlethez) D6 (Szempontok a csoportbeszélgetéshez)</p>	
B	<p>A tanulók elképzei, hogy másnap reggelre össze kell pakolni a legfontosabb holmijukat, ami egy bőröndbe befér, és át kell költözniük egy másik országba, ahol nincsenek rokonaik, ismerőseik, nem ismerik a hivatalos nyelvet. Az egész osztály ez és az előző munkák alapján közösen jelzőket, kulcsszavakat keres, amelyek leginkább kifejezik a menekültlét jellemzőit. A tanár a tábla másik felére írja a kifejezéseket a már fenn lévő lista mellé ugyanazzal a címmel: „Élmények”.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Mások szempontjainak tekintetbe vétele</p>	<p>Egész osztály együtt – irányított megbeszélés, fogalomgyűjtés</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Beszéljünk róla					
A	A két szempont szerint kialakított csoportok szóvivőt választanak (lehet többet is küldeni), aki tolmácsolja a másik csoport felé az általuk képviselt fél gondolatait, érzéseit. Miután meghallgatják egymást, a csoportok tagjai is reflektálnak, és megbeszélik, hogy a továbbiakban hogyan tudnak együttműködni, egymásnak segíteni. A tanár a táblára vázlatpontokban felírja a jövőre vonatkozó lépéseket, amelyekben megegyeznek a tanulók. 15 perc	A másik megértésének kifejezése Érzelmek tudatosítása	Frontális osztálymunka – tanulói magyarázat Egész osztály együtt – megbeszélés		
B	A tanulók az előző csoportokban dolgoznak. Elolvassák a menekült naplójának részletét, majd a tanár kérdéssort oszt ki. A tanulók megbeszélik és lejegyzik válaszaikat, és prezentációt készítenek a kérdések és a naplórészlet felhasználásával. Minden csoport öt percet kap a bemutatásra az osztálylétszámtól, illetve a csoportok számától függően. 40 perc	Empátia Problémaazonosítás Tolerancia	Önálló munka – olvasás Csoportmunka – prezentáció	D4 (Részlet egy menekült naplójából) D7 (Kérdések egy menekült naplójához)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Nehéz helyzetek					
A	A tanulók kicsoportokban felkészülnek a következő szituáció eljátszására: egy menekült osztálytársukat meghívják magukhoz, hogy bemutassák szüleiknek. Eldöntik, hogy pozitív vagy negatív lesz-e a vendég fogadtatása. Miután a csoportok felkészültek, előadják egymásnak a jeleneteket. 30 perc	Kreativitás Élményszükséglet	Csoportmunka – szituációs játék		
B	A tanulók megtippelik, hogy hány embert érinthet a világon a menekültprobléma, mennyien kénytelenek elhagyni otthonukat, és mely országokból vándorolnak el. Melyek a célországok és miért? Ezt követően a tanár adatokat ad a csoportoknak, amelyek alapján statisztikai kimutatást (táblázatot) készítenek. A táblázatokat elhelyezik a terem különböző pontjain, és a tanulók megnézik egymás munkáját. 15 perc	Logikai képesség Rendszerezés	Csoportmunka – táblázat tervezése	D8 (Menekültek a statisztikák tükrében)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Képzeld el...					
A	<p>A tanulók a korábbi két nagyobb csoportban elképzelik és felvázolják a menekült fiatal öt évvel későbbi élethelyzetét: hol fog élni, mivel foglalkozik, elégedett-e az életével, mik a további tervei és lehetőségei.</p> <p>Egyik csoport a menekült szemével, a másik a kívülállók szemével néz a jövőbe.</p> <p>Végül összevetik az elképzéléseket, és megbeszélik, mi befolyásolta elképzelésüket, mit láttak hátráltató, mit láttak előremozdító tényezőnek.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Önreflexió</p> <p>Empátia</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés</p> <p>Egész osztály együtt – megbeszélés</p>		
B	<p>A tanulók körben ülve megbeszélik, milyen élményeik voltak, mit gondoltak, láttak másként a menekültekkel kapcsolatban, és ez mennyiben, miért változott.</p> <p style="text-align: right;">10 perc</p>	<p>Érzelmek tudatosítása</p>	<p>Egész osztály együtt – beszélgetőkör</p>		

TANÁRI MELLÉKLETEK

P1

Rávezető kérdések

Az alábbi szempontok alapján segítse a diákok tábori élményeinek felidézését! A kérdések célja, hogy a diákokat rávezessük, hogy egy táborban való létezés más normákat követel, amelyek eltérőek az ő mindennapi létformájuktól, amelyek mindenkire érvényesek, és különbözhetnek saját megszokott életvitelüktől, hétköznapjaiktól. Jó, ha említik: ébresztő, takarodó, étkezési, öltözködési szokások, mosdó használatának megosztása stb.

- Voltatok-e már táborban, vagy hosszabb-rövidebb ideig tartózkodtatok-e otthonoktól távol (rokonoknál, ismerősöknél vagy más helyen, szituációban)?
- Miben volt más, mint otthon?
- Melyek voltak az otthonitól eltérő szabályok?
- Zavaró volt-e, hogy az otthoniaktól eltérő körülményekhez, szabályokhoz, elvárásokhoz is alkalmazkodni kellett?
- Hogyan tudtál alkalmazkodni az otthoniaktól eltérő szabályokhoz, elvárásokhoz?
- Mi okozta a legnagyobb problémát?
- Mekkora volt a mozgásszabadságod?
- Nehéz volt-e, miért volt nehéz egy új életformára átállni?
- Mi hiányzott legjobban az otthoni dolgok közül?

P2

Fontos felismerés és kérdések

A menekültek életébe bepillantást engedő, a táborokat ábrázoló fotók tanulmányozásánál fontos kérdés, hogy felismerik-e a tanulók a menekültek helyzetének nehézségeit. A pedagógus szükség esetén segítsen a legfontosabb kérdések felismerésében és megfogalmazásában:

- Mitől vannak megfosztva ezek az emberek?
- Hogyan lehet biztosítani a túlélésüket rövid és hosszú távon?
- Milyen segítségre van szükségük?

